TYGODNIK BBN

Przegląd Informacji o Bezpieczeństwie Narodowym wraz z komentarzem

Nr 24, 11 - 17 marca 2011 r.

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ o wprowadzeniu strefy zakazu lotów nad Libią

Japonia: kryzys energetyki jądrowej w następstwie katastrofy

Rozwój i implikacje kryzysu w Bahrajnie

Koncepcja Obrony Cybernetycznej NATO

Ustalenia w sprawie *transition* w Afganistanie

Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2010 r.

Przestępczość zorganizowana w Polsce

Dyskusja w sprawie statusu samolotów do przewozu VIP

BIURO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

1. STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO I NARODOWEGO

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ o wprowadzeniu strefy zakazu lotów nad Libią

17 marca 2011 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ podjęła decyzję o utworzeniu strefy zakazu lotów nad Libią i powzięciu wszystkich niezbędnych kroków w obronie ludności cywilnej. Rezolucja została przegłosowana wynikiem 10:0, od głosu wstrzymały się Chiny, Rosja, Niemcy, Brazylia i Indie. ONZ wykluczyło jednocześnie możliwość wprowadzenia sił okupacyjnych do kraju. Wezwało również Ligę Arabską do współpracy.[1] Unia Europejska poinformowała, że jest gotowa do wdrożenia rezolucji.[2] O gotowości do udziału w interwencji poinformowała już Francja i Norwegia.[3] Niemcy zapowiedziały, że nie wezmą w niej udziału.[4]
W ciągu ostatnich dwóch tygodni siły lojalne wobec Muammara Kaddafiego zdołały powstrzymać marsz rebeliantów na zachód kraju, a - w wyniku podjętej 5 marca br. kontrofensywy - odzyskały kontrolę nad kilkoma strategicznymi miastami środkowego wybrzeża Libii. Przywódca Libii w wywiadzie dla włoskiego dziennika „Il Giornale" powiedział, że nie zamierza prowadzić rokowań z terrorystami, jak nazywa rebeliantów, a ci mają wybór – mogą się poddać lub uciec z kraju. Dodał, że jeśli Zachód będzie się zachowywał w Libii tak jak w Iraku, kraj ten zrezygnuje z uczestnictwa w sojuszu przeciwko terroryzmowi i dołączy do „świętej wojny" Al-Kaidy.[5]

Rozwój sytuacji w Libii wskazuje, że reżim M. Kaddafiego zdołał odzyskać inicjatywę operacyjną i strategiczną. Sukcesy sił wiernych M. Kaddafiemu możliwe były nie tylko ze względu na relatywną militarną słabość rebeliantów, niedostatecznie wyszkolonych i praktycznie pozbawionych ciężkiego uzbrojenia. Ważnym czynnikiem, wpływającym na szybkie postępy formacji rządowych, była również ich dominacja w powietrzu, a także skupienie uwagi świata na tragicznym trzęsieniu ziemi w Japonii. Postępy libijskich sił rządowych przechyliły wyraźnie szalę wojny na stronę Trypolisu, co sprawia, że jeżeli nie uda się w ciągu kilku najbliższych dni wprowadzić w życie rezolucji RB ONZ z 17 marca br., to rebelia może upaść. W obecnej sytuacji międzynarodowej można spodziewać się intensyfikacji wysiłków reżimu w celu zdobycia pozostałych głównych punktów oporu powstańców na wschodzie, w tym zwłaszcza Bengazi. Skala planowanej międzynarodowej operacji ustanawiającej strefę zakazu lotów nad Libią sprawia jednak, że jej rozpoczęcie może nastąpić najwcześniej za kilka dni, choć nie można wykluczyć wcześniejszych uderzeń. Najbliższe dni będą kluczowe zarówno dla przyszłości libijskiego powstania, jak i międzynarodowej operacji wojskowej w tym kraju.

Japonia: kryzys energetyki jądrowej w następstwie katastrofy

11 marca 2011 r. w Japonii doszło do trzęsienia ziemi o sile bliskiej 9 stopni w skali Richtera, które spowodowało falę tsunami. W wyniku katastrofy zginęło przeszło 5 tys. osób a blisko 8 tys. osób uważa się nadal za zaginione.[6]

Wg ocen ekspertów, trzęsienie ziemi i tsunami będą kosztować Japonię setki miliardów dolarów oraz mogą doprowadzić do recesji w kraju.[7] Zdaniem analityków, trzęsienie ziemi nie powinno mieć dużego wpływu na światową gospodarkę, odczuwalne będą jednak braki w dostawach towarów z Japonii.[8]

Najpoważniejszym problemem Japonii jest uszkodzenie elektrowni atomowej Fukushima. Doszło bowiem do wybuchów i pożarów w reaktorach, a w pobliżu elektrowni nastąpił znaczny wzrost promieniowania. Wokół obiektu utworzono również trzydziestokilometrową strefę ewakuacyjną oraz strefę zakazu lotów.[9]

Kryzys spowodowany awarią elektrowni atomowej wywołał międzynarodową dyskusję na temat bezpieczeństwa energetyki jądrowej. Kraje UE wyraziły wstępną zgodę na przeprowadzenie dobrowolnych testów wytrzymałościowych w swoich elektrowniach atomowych, aby sprawdzić zabezpieczenia na wypadek katastrof i aktów terroru.[10]

Państwa planujące budowę elektrowni atomowych lub podejmujące decyzje w sprawie modernizacji już eksploatowanych będą musiały uwzględnić japońskie doświadczenia i na nowo przeanalizować kwestie bezpieczeństwa inwestycji. Z powodu wydarzeń w Japonii zmniejszy się zaufanie społeczeństw i nasilą się obawy przed energetyką jądrowa. Nie należy jednak przypuszczać, aby była to tendencja długotrwała. Spodziewać się natomiast należy postulatów i działań zmierzających do wprowadzenia zmian prawno-organizacyjnych w zakresie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej. Elektrownie atomowe, ze względu na potencjalne globalne oddziaływanie, powinny być poddane nasilonej kontroli międzynarodowych ekspertów, w tym przechodzić obowiązkowe testy odpornościowe na wypadek np. trzęsień ziemi, pożarów i powodzi, a także impulsów elektromagnetycznych czy ataków cybernetycznych.

Rozwój i implikacje kryzysu w Bahrajnie

W związku z antyrządowymi demonstracjami w Bahrajnie 14 marca 2011 r. wprowadzony został stan wyjątkowy, który ma obowiązywać przez trzy miesiące.[11] Wcześniej na prośbę władz w Manamie na wyspę przybyło 500 policjantów ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich oraz 1000 żołnierzy z Arabii Saudyjskiej.[12]

Istnieją obawy, że interwencja z zewnątrz może pogorszyć sytuację zarówno w kraju, jak również w całym regionie. Zdecydowanie potępił ją m.in. Iran, zaznaczając, że bahrajńska opozycja ma powody do protestów.[13]

Stany Zjednoczone wezwały interweniujące w Bahrajnie państwa Zatoki Perskiej do umiarkowania i poszanowania praw miejscowej ludności.[14] Wyraziły także zaniepokojenie możliwością wybuchu wojny religijnej w regionie, w której mógłby wziąć udział Iran. Szczególnie, że w Bahrajnie protestują głównie szyici (Iran jest szyicki), którzy - choć stanowią 70 proc. mieszkańców kraju - są dyskryminowani przez sunnitów, zajmujących kluczowe stanowiska w państwie.[15]

Wstrzemięźliwe stanowisko USA i innych państw wobec interwencji ZEA i Arabii Saudyjskiej w Bahrajnie może ulec zmianie jedynie w przypadku rażącego pogwałcenia praw człowieka przez siły porządkowe, w tym rozlewu krwi na znaczną skalę.
Władze w Manamie dążą za wszelką cenę do spacyfikowania antyrządowych protestów, traktując je jako zagrożenie dla reżimu. Także sunnickie państwa Zatoki Perskiej, Stany Zjednoczone i Izrael obawiają się przejęcia władzy przez szyitów w niewielkim, ale strategicznie położonym Bahrajnie. Mogłoby to skutkować m.in. osłabieniem militarnej obecności USA w regionie (ewentualne zerwanie umowy o stacjonowaniu w Manamie amerykańskiej V Floty), wzrostem regionalnej pozycji Iranu i wystąpieniami szyitów w Arabii Saudyjskiej. Te ostatnie mogłyby zakłócić wydobycie ropy w drugim co do wielkości produkcji tego surowca państwie na świecie. Większość szyitów żyje we wschodnich prowincjach kraju, gdzie skupione są złoża ropy. W skali pozaregionalnej ewentualny kryzys w Arabii Saudyjskiej, w połączeniu z wojną domową w Libii, która jest liczącym się dla Europy dostawcą ropy (ok. 10 proc. dostaw), mógłby wywołać poważny kryzys energetyczny. W przypadku Unii Europejskiej prowadziłby m.in. do wzmocnienia pozycji rosyjskich koncernów.
Osłabienie dynastii Saudów usunęłoby w regionie główną przeciwwagę dla Iranu. Aspiracje Teheranu sięgają zresztą poza obszar Zatoki Perskiej. Świadczy o tym m.in. niedawne wpłynięcie dwóch irańskich okrętów wojenych na Morze Śródziemne przez Kanał Sueski czy przechwycenie 15 marca br. przez izraelską marynarkę wojenną transportu irańskiego uzbrojenia (w tym rakiet ziemia-morze) na pokładzie kontenerowca „Victoria" zmierzającego do Strefy Gazy.

Koncepcja Obrony Cybernetycznej NATO
Ministrowie obrony państw NATO na spotkaniu, które odbyło 10 marca 2011 r. w Brukseli, przyjęli nową Koncepcję Obrony Cybernetycznej, która ma pozwolić Sojuszowi na wzmocnienie ochrony przed tego typu zagrożeniami.[16] Dokument określa działania zmierzające do ochrony zasobów cybernetycznych NATO jako jeden z podstawowych obowiązków każdego państwa członkowskiego. Koncepcja zakłada także zwiększenie współpracy z partnerami i innymi organizacjami międzynarodowymi w sferze obrony cyberprzestrzeni, a także konieczność włączenia zagrożeń cybernetycznych do planowania obronnego NATO. Na kolejnym posiedzeniu ministrów obrony państw NATO w czerwcu br. planowane jest zatwierdzenie uaktualnionych dokumentów natowskich *Cyber Defence Policy* i *Cyber Defence Action.*

Podpisanie Koncepcji Obrony Cybernetycznej NATO stanowi kolejne potwierdzenie, iż działania związane z ochroną i obroną przestrzeni wirtualnej, a także zasobów cybernetycznych przed atakami sieciowymi jest obecnie nieodłącznym elementem polityki bezpieczeństwa międzynarodowego, także w sferze militarnej. Koncepcja stanowi także wypełnienie postanowień szczytu w Lizbonie w zakresie bardziej efektywnej realizacji zadań zmierzających do przeciwdziałania nowym zagrożeniom dla bezpieczeństwa międzynarodowego. ***Główna aktywność podejmowana przez państwa powinna koncentrować się na działaniach prewencyjnych i tworzeniu właściwych mechanizmów odstraszania jako skutecznego środka obrony, głównie poprzez***

zwiększenie sprawności wykrywania zagrożeń oraz opracowanie odpowiednich podstaw prawnych i procedur umożliwiających karanie sprawców. Istotnym elementem jest także zacieśnienie współpracy międzynarodowej w zakresie oceny zdolności reagowania NATO na potencjalne zagrożenia w cyberprzestrzeni. Między innymi dlatego ćwiczenia sprawdzające procedury współdziałania między instytucjami w poszczególnych państwach na wypadek wieloogniskowego i zmasowanego ataku cybernetycznego w środowisku bezpieczeństwa krajów członkowskich są niezbędne w eliminacji zagrożeń tego typu.
Zmieniający się charakter prowadzonych sporów sprawia, iż na coraz szerszą skalę obserwowane będą konflikty w cyberprzestrzeni, przez co działania prowadzone będą bardziej anonimowo, powodując niemożność jasnego określenia przeciwnika, a tym samym brak możliwości precyzyjnego działania odwetowego. ***Bezpieczeństwo cyberprzestrzeni stanowi wyzwanie dla całej społeczności międzynarodowej, gdyż dotyczy zarówno sfery militarnej, jak i cywilnej (w tym infrastruktury krytycznej i gospodarki), dlatego istnieje konieczność zbiorowego reagowania na zaistniałe zagrożenia****. Temat bezpieczeństwa cyberprzestrzeni dyskutowany jest zarówno na forum państw członkowskich NATO, UE, jak i ONZ, co świadczy o roli i znaczeniu, jakie ma ono w zapewnieniu bezpieczeństwa światowego.*

2. BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE

Ustalenia w sprawie *transition* w Afganistanie

10–11 marca 2011 r. w Brukseli odbyło się nieformalne spotkanie ministrów obrony państw NATO, w trakcie którego jedna z sesji (rozszerzona do formuły państw uczestniczących w operacji ISAF) poświęcona została przyszłości operacji NATO w Afganistanie. W jej trakcie ministrowie przyjęli dokument określający zasady o kryteria *transition* – procesu przekazywania odpowiedzialności za bezpieczeństwo siłom afgańskim Dokument ten określa zasady, jakimi powinni kierować się sojusznicy w trakcie przekazania odpowiedzialności za poszczególne dystrykty i prowincje Afganistanu lokalnym siłom bezpieczeństwa. Proces ten zostanie uruchomiony po oczekiwanej decyzji władz afgańskich o wytypowaniu pierwszych prowincji i dystryktów, w których sytuacja i osiągnięte zdolności, zarówno w sferze bezpieczeństwa, jak i administrowania, pozwalają na przejęcie odpowiedzialności przez stronę afgańską.[17]

Przyjęty przez ministrów obrony dokument, formułujący zasady realizacji „transition", odnosi się do metod, reguł i mechanizmów, jakimi powinny się kierować państwa uczestniczące w misji NATO, ustanawiając strategie dalszego zaangażowania i wyznaczając zadania dla własnych, operujących w ramach tej misji kontyngentów. Przyjęciem dokumentu zainteresowane były przede wszystkim Stany Zjednoczone, które aktywnie zabiegają o utrzymanie obecnego wysiłku poszczególnych państw sojuszniczych w ramach ISAF w Afganistanie.

3. BEZPIECZEŃSTWO POZAMILITARNE

Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2010 r.
W marcu 2011 r. udostępniony został *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2010 r.*[18] Raport ma charakter jawny, a jego treść skupia się na najważniejszych aspektach funkcjonowania ABW w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Agencja prezentuje w tej publikacji zagadnienia związane z działaniami na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego, działaniami prewencyjnymi, współpracą ze służbami i instytucjami w ramach systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa oraz na poziomie międzynarodowym. Część raportu poświęcona jest działaniom ABW po katastrofie w Smoleńsku.

Publikowanie raportów i sprawozdań z działalności służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa jest praktyką powszechną w demokratycznych państwach. Działania służb specjalnych są przedmiotem szczególnego zainteresowania ze strony obywateli, do czego przyczynia się zarówno niejawny w przeważającej części charakter tych zadań, jak i szerokie uprawnienia służb.
Zapewnienie obywatelom możliwości zapoznania się ze strukturą i treścią wykonywanych przez służby specjalne zadań przyczynia się nie tylko do tworzenia zaufania społecznego do realizowanych przez nie zadań. Jest także impulsem do zwiększania społecznej świadomości dotyczącej zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa oraz charakteru wysiłków mających na celu przeciwdziałanie tym zagrożeniom. Edukacyjny wymiar publikacji stanowi o jej wartości z punktu widzenia rzeczywistości społecznej i politycznej RP.
Szczegółowe informacje zawarte w raporcie, między innymi dotyczące obecności agentów obcych służb specjalnych, sprawiają, że czytelnik uzyskuje konkretną informację, pozwalającą ocenić skalę zagrożeń, na jakie narażone jest Polska.

Przestępczość zorganizowana w Polsce
14 marca 2011 r. rzecznik Komendanta Głównego Policji przedstawił sprawozdanie z działalności Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji za 2010 r.[19] Według zaprezentowanych danych, w ubiegłym roku w ramach prowadzonych spraw operacyjnych, CBŚ objęło zainteresowaniem 5,6 tys. osób działających w 547 zorganizowanych grupach przestępczych. W wyniku działania CBŚ w 2010 r. rozbitych zostało 150 takich struktur przestępczych. Zabezpieczono mienie w wysokości prawie 230 mln zł, a wartość odzyskanego mienia przekroczyła 29 mln zł. W ramach zwalczania przestępczości narkotykowej m.in. zlikwidowano 13 laboratoriów narkotyków syntetycznych oraz 61 plantacji konopi indyjskich. CBŚ zabezpieczyło ponad 1,2 tys. kg narkotyków. W zakresie zwalczania przestępczości ekonomicznej funkcjonariusze CBŚ zabezpieczyli dwie kompletne linie produkujące papierosy oraz jedną linię do produkcji tytoniu. Ponadto zarekwirowano 140 tys. litrów spirytusu.

Analizując dane z lat ubiegłych można stwierdzić, że ostatnio zbliżoną liczbą osób i grup przestępczych Biura zajęło się w 2002 r. Potem ta liczba spadła i od 2006 r. znów systematycznie rosła. Może to świadczyć o odradzaniu się likwidowanych struktur przestępczych, m.in. na skutek zasilania rozbitych związków

przestępczych przez nowych członków czy opuszczaniem zakładów karnych przez wcześniej skazanych. Zwykle są to grupy mniejsze i mniej prężne, a czas jaki potrzebny jest na odbudowanie struktur pozwala organom ścigania na wdrożenie działań prewencyjnych.
Zakres zadań, jakie Biuro wykonuje od momentu utworzenia w 2000 r., nie zmienia się, przesuwa się jednak akcenty w wyniku zmiany profilu działań grup przestępczych. *Takie zmiany wymuszają reorientację sił i środków w CBŚ, aby odpowiednio przeciwdziałać rosnącemu zagrożeniu. Wyraźnym trendem w działalności grup przestępczych w ostatnich latach jest rezygnacja grup przestępczych z działań w zakresie przestępczości kryminalnej na rzecz popełniania przestępstw ekonomicznych, w szczególności na szkodę Skarbu Państwa. W tym aspekcie można przewidywać angażowanie się grup zorganizowanych w wyłudzanie środków pochodzących z dotacji i subwencji oraz środków pomocowych i strukturalnych UE.*
Ważnym aspektem działalności zorganizowanych grup przestępczych jest inwestowanie i legalizacja zysków przestępczych oraz pomnażanie dochodów służących do popełniania dalszych przestępstw. Stąd trzeba podkreślić dużą wartość odzyskiwanego przez CBŚ mienia pochodzącego z przestępstw, a także zabezpieczonego mienia należącego do przestępców. *W tym kontekście należy dążyć do stworzenia skutecznego mechanizmu pozbawiania przestępców ich majątków, choć jest to zadanie niezwykle trudne z uwagi na często skomplikowany proces udowodnienia związku posiadanych przez nich wartości majątkowych z działalnością przestępczą.*

4. LEGISLACJA W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Dyskusja w sprawie statusu samolotów do przewozu VIP

Trwa dyskusja między Ministerstwem Obrony Narodowej a Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ustalenia statusu rządowych samolotów przeznaczonych do przewozu najważniejszych osób w państwie. MSWiA proponuje wpisanie statków powietrznych 36. specjalnego pułku lotnictwa transportowego do rejestru cywilnych statków powietrznych, co oznacza, że samoloty te uzyskałyby status samolotów cywilnych i tym samym podlegałyby wszystkim regulacjom cywilnego przewoźnika lotniczego. Przeciwną opinię przedstawia MON, które planuje utrzymać wojskowy status tych samolotów.[20]

Rozstrzygnięcie sporu dotyczącego statusu samolotów używanych do przewozu najważniejszych osób w państwie, w kierunku proponowanym przez MSWiA, stawia praktycznie pod znakiem zapytania możliwość kontynuowania działań w tym zakresie przez jednostki wojskowe podległe MON. Źródła prawa powszechnie obowiązującego nie formułują bowiem w tym obszarze obowiązków dla żadnego z organów państwowych. Odpowiedzialność MON wynika zatem jedynie z faktu, że realizujący te zadania 36. specjalny pułk lotnictwa transportowego podlega temu ministerstwu.
Nadanie samolotom przewożącym najważniejsze osoby w państwie statusu wnioskowanego przez MSWiA pozbawi je cech wojskowych statków powietrznych,

a w konsekwencji możliwości korzystania z określonych ułatwień i przywilejów proceduralnych w międzynarodowej komunikacji lotniczej.
W tym kontekście ***rozstrzygnięcie sporu o status samolotów przewożących najważniejsze osoby w państwie, bez dokonania pogłębionej analizy i oceny wszystkich ewentualnych negatywnych i pozytywnych skutków wyboru proponowanego wariantu dla problemu powstałego na tle katastrofy pod Smoleńskiem, posiadać będzie charakter wyłącznie incydentalny****. Wydaje się przy tym, że* ***analiza taka powinna stać się punktem wyjścia do opracowania pełnej, jasnej i precyzyjnej koncepcji, która znalazłaby odpowiedni wyraz w obowiązującym ustawodawstwie.***

5. NAJNOWSZE PUBLIKACJE BIURA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO DOSTĘPNE NA STRONIE BBN.GOV.PL:

- *"Międzynarodowe implikacje kryzysu w Bahrajnie"*
- *"Perspektywy bliskowschodniego procesu pokojowego w kontekście zmiany władzy w Egipcie"*
- *"Nowelizacja Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i strategicznego przeglądu bezpieczeństwa UE"*

Kolegium redakcyjne: Zdzisław Lachowski (przewodniczący), Marek Ajnenkiel, Łukasz Kulesa, Krzysztof Liedel, Jarosław Padzik, Paweł Pietrzak

Redaktor prowadzący: Marek Ajnenkiel
Redaktorzy: Michał Grzelak, Katarzyna Przybyła

Komentarze opracowują:
Departament Analiz Strategicznych
Departament Bezpieczeństwa Pozamilitarnego
Departament Zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi
Departament Prawno-Organizacyjny

Źródła:

[1] un.org z dn. 17 marca 2011 r.
[2] PAP z dn. 18 marca 2011 r.
[3] PAP z dn. 18 marca 2011 r.; PAP z dn. 18 marca 2011 r.
[4] PAP z dn. 18 marca 2011 r.
[5] Il Giornale z dn. 15 marca 2011 r.; PAP z dn. 15 marca 2011 r.
[6] IAR z dn. 17 marca br.
[7] PAP z dn. 15 marca 2011 r.
[8] PAP z dn. 14 marca 2011 r.
[9] PAP z dn. 16 marca 2011 r.
[10] PAP z dn. 15 marca 2011 r.
[11] PAP z dn. 15 marca 2011 r.
[12] BBC z dn. 14 marca 2011 r.
[13] The New York Times z dn. 15 marca 2011 r.
[14] Financial Times z dn. 14 marca 2011 r.
[15] PAP z dn. 15 marca 2011 r.
[16] Nato.int z dn. 10 marca 2011 r.
[17] Nato.int (Marzec 2011)
[18] *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2010 r.,* Warszawa 2011
[19] PAP z dn. 14 marca 2011 r.
[20] Dziennik Gazeta Prawna z dn. 10 marca 2011 r.